

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1916

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

**Anagynwosmedeisa en tē aīthouση tōn teletōn tou "Eduinikou*

Panepiastimion tē 1 Maiou 1916.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΕΡΜΗΣ", ΑΛΕΞ. ΒΙΤΣΙΚΟΥΝΑΚΗ ΟΔΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6

1916

E.Y.D. της Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΕΚΘΕΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΡΙΣΕΩΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΠΟΥΛΕΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ

ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1916

Περὶ τοῦ ἀοιδίμου ἀγωνοθέτου Κωνσταντίνου Σεβαστο-
πούλου εὔκόλως τῷ ὅντι δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ως πρὸς τὰ
καθ' ἔκαστα δὲν εἶχεν ἀκριβῆ καὶ τελείως ὁρθὴν ἔννοιαν τῆς
γραφομένης ἡμῶν γλώσσης, δποία πράγματι εἶνε· ἀλλ' ὅμως
πᾶς ὁ καλῶς γινώσκων τί ἡ γλωσσικὴ ἐπιστήμη διδάσκει περὶ
τῶν ὁρῶν τῆς ὑπάρξεως τῶν γραφομένων γλωσσῶν, ἔτι δὲ
καὶ τί πρὸς συντήρησιν καὶ κραταίωσιν τῆς γραφομένης
γλώσσης αὐτῶν πράττουσιν ἄλλα ἔθνη, πολὺ ἐδραιότερον τοῦ
παρ' παρ' ἡμῖν ἔχοντα τὸ γλωσσικὸν καθεστός, οὗτος δὲν θὰ
δυνηθῇ νὰ μὴ ὅμοιογήσῃ ὅτι ὁ ἀοιδιμος ἐκεῖνος ἀνήρ, ἐν
γενικῇ ὑποτυπώσει, καὶ ὁρθότατα κατενόησε τὴν παροῦσαν
γλωσσικὴν ἡμῶν κατάστασιν, καὶ πρακτικώτατα ἔξευρε τὸν
πρὸς βελτίωσιν αὐτῆς τρόπον.

Ἡ γλῶσσα δὲν εἶνε ζῶν καὶ αὐθυπόστατον ἐνόργανον ὃν
ἀνάλογον πρὸς τὰ ζῷα καὶ τὰ φυτά, καὶ ἐπομένως δὲν ἀντι-
δρᾷ κατὰ τῶν ἔξωθεν ἐπενεργουσῶν φυτοροποιῶν ἐπιδράσεων
ἀγωνιζομένη, ὅπως ἔκεινα, ὑπὲρ τῆς ἴδιας ὑπάρχειες· ἀλλ᾽
εἶνε ἕργον τοῦ ἀνθρώπου τελούμενον κατὰ μίμησιν καὶ συνή-
θειαν, καὶ ἐπομένως εὔκόλως καὶ εἰς ἀπεριόριστον σχεδὸν
ποικιλίαν μεταβαλλόμενον, ὅταν οἱ μιμούμενοι ἐκ διαθυμίας
τινὸς καὶ ἀνεπιστασίας δὲν μανθάνωσι νὰ μιμῶνται τὰ γλωσ-
σικὰ αὐτῶν ἀρχέτυπα ἀκριβῶς, ἢ ὅταν συμβαίνῃ νὰ εἶνε τὰ
γλωσσικὰ ἀρχέτυπα πολὺ διάφορα ἀλλίγλων, ὥστε ἔκαστος
ἀναγκάζεται νὰ μιμηθῇ ὅτε μὲν τοῦτο τὸ ἀρχέτυπον, ὅτε

δ' ἔκεινο, ἢ ἐν μέρει μὲν τοῦτο, ἐν μέρει δ' ἔκεινο. Καὶ ἐπειδὴ τὰ γλωσσικὰ ἀρχέτυπα σπανίως καὶ μόνον ἐν στενωτάταις καὶ ἀκοινωνήτοις τοπικαῖς περιοχαῖς δύνανται νὰ μὴ ἔχωσι μεγάλας ἀπ' ἄλληλων διαφοράς, ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἔνεκα ποικίλων περιστάσεων συμβαίνει νὰ διαφέρωσι σπουδαιότατα· **διὰ ταῦτα ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, δησούς ὑπάρχουσι γλῶσσαι ἐγκαταλειμμέναι εἰς ἑαυτὰς καὶ μὴ ἀξιούμεναι συντόνου τεχνητῆς καλλιεργείας διὰ διδασκαλίας σχολικῆς καὶ ἄλλων προσφόρων μέσων, αἱ γλῶσσαι ἔκειναι εἶναι ἀθροίσματα πολυαριθμοτάτων διαλεκτικῶν παραλλαγῶν, καὶ ἐκάστη τῶν παραλλαγῶν τούτων εἶνε σύμφυρμα πολυειδῶν γλωσσικῶν στοιχείων, ἀνακόλουθον μὲν καὶ ἀνόμοιον πρὸς ἑαυτό, ὁσύμφωνον δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πρὸς πάντα τὰ ἐξ ὧν προῆλθεν ἀρχέτυπα.**

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ γλωσσικὴ αὕτη πολυμορφία καὶ ἀκαταστασία πολλάκις δὲν εἶνε αἰσθητή, διότι ἐν τῷ συνήθει καὶ περὶ κοινῶν ὑποθέσεων γινομένῳ προφορικῷ λόγῳ τὸ μὲν ἡ πρὸς τὰς περιστάσεις προσαρμοζομένῃ ἀπαγγελίᾳ καὶ ὁ σωματικὸς σχηματισμὸς τοῦ λέγοντος, τὸ δὲ αἱ σύγχρονοι ψυχικαὶ παραστάσεις τοῦ ἀκούοντος εὐκόλως καθιστῶσι τὰ λεγόμενα νοητὰ παρὰ πάσας τὰς ἀτελείας τῆς ἐκφράσεως. Αἱ ἀτέλειαι ὅμως τῆς ἐκφράσεως καθιστῶσιν δλῶς ἀνέτρικτον τὴν ἀκριβῆ καὶ τελείαν ἀνυκοίνωσιν τῶν διανοημάτων, ὅταν ὁ λόγος εἶνε γραπτός, ἢ ὅταν τὰ νοήματα εἶνε ἀσυνήθη, πολύπλοκα καὶ σπουδαῖα, ἢ ὅταν ἡ ἐκφρασις γίνῃ τεχνικὴ διαμορφουμένη κατὰ ὅυθμόν τινα, ποιητικὸν ἢ ὁρητορικόν· διότι ὁ μὲν γραπτὸς λόγος στερεῖται πάντων τῶν βιοηθητικῶν μέσων τοῦ προφορικοῦ, ὃστε δὲν γίνεται νοητός, ἐὰν ἡ ἐκφρασις δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένη τῶν ἀτελειῶν τοῦ προφορικοῦ, τὰ δὲ πολύπλοκα καὶ σπουδαῖα διανοήματα ἀπαιτοῦσιν ἀπαραιτήτως ἀκρίβειαν τῆς ἐκφράσεως, ἵνα μὴ συγχυθῶσιν εἰς ἀδιανόητον κυκεῶνα, εἰς δὲ τὸν ὅυθμὸν δὲν δύνανται νὰ ὑποχθῶσιν εἰμὴ λέξεις ἔχουσαι ωρισμένην καὶ ἐν μέτρῳ τινὶ σταθερὰν μορφήν. Διὰ τοῦτο γενικὸς γλωσσικὸς νόμος ἴσχύων

δι' ἀπαντας τοὺς ὄπωσδήποτε πεπολιτισμένους λαοὺς τῆς γῆς
ἄνευ οὐδεμιᾶς ἔξαιρέσεως εἶνε ἡ παρὸς αὐτοῖς καθ' ἀπαντα τὸν
χρόνον ὑπαρξίας δύο σπουδαίως διαφερουσῶν γλωσσικῶν πα-
ραλλαγῶν, τῆς μὲν συνήθους καὶ εἰς πρόχειρον περὶ κοινῶν
ὑποθέσεων συνεννόησιν χρησιμευούσης, τῆς δὲ διερμηνευού-
σης τὰ σπουδαῖα διανοήματα καὶ τεχνικῶς διαμεμορφωμένης,
ἵτις καὶ χωρίτεται, ἵνα τὰ γραφόμενα μεταδοθῶσιν εἰς εὔρυ-
τέραν περιοχὴν καὶ διατηρηθῶσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Ἡ
γραφομένη δ' αὗτη διάλεκτος, καθ' ὃ ἐν εὔρειᾳ τοπικῇ πε-
ριοχῇ καὶ εἰς ἀπαντας τοὺς ὄμοεθνεῖς εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμ-
μέσως χρησιμεύουσα, θεωρεῖται πάντοτε ὡς ἡ κυρίως καὶ
κατ' ἔξοχὴν γλῶσσα τοῦ ἔθνους κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς
ἐντὸς τῆς αὐτῆς περιοχῆς ὑφισταμένας πολυαριθμούς διαλε-
κτικὰς μορφὰς, αἵτινες εἴτε δὲν γράφονται, εἴτε γράφονται
μέν, ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰμὴ μόνον ἐν
περιτροισμένῃ περιοχῇ ἢ ἐν περιωρισμένῳ δριζοντι δια-
νοημάτων.

'Αλλ.' ἐνῷ ὡς ὕργανον συνεννοήσεως πᾶσα διμιλούμενη
διάλεκτος εἶνε πολὺ ἀτελεστέρα τῆς γραφομένης, τούναντίον
ὡς πρὸς τὴν ζωτικὴν δύναμιν αἱ διμιλούμεναι διάλεκτοι εἶνε
ἀσυγκρίτως ὑπέρτεραι ἐκείνης, ὅχι μόνον διότι πᾶν κατὰ τὴν
μετάδοσιν τῆς γλώσσης συμβαῖνον μνημονικὸν ἀμάρτημα,
καὶ πᾶν παράκουσμα ἢ παρανόημα, ὥσταύτως δὲ καὶ πᾶσα
ἀνακοινωθεῖσα τῶν φυτόγγων διάρρησις ἢ πλημμελής τῶν διμι-
λούντων συνήθεια ἐπαυξάνουσι τὰ διμιλούμενα διαλεκτικὰ
στοιχεῖα ἐπὶ ζημίᾳ τῆς γραφομένης, ἀλλὰ καὶ ἔτι μᾶλλον διότι
τῶν μὲν διμιλούμενων διαλέκτων γίνεται χρῆσις κατ' ἔξοχὴν
ἢ καὶ μόνον ἐν τῇ περὶ κοινῶν καὶ συνήθων ὑποθέσεων
συνεννοήσει, ὥστε τὰ στοιχεῖα αὐτῶν ἐπαναλαμβάνονται
συχνότερον καὶ μάλιστα διὰ τῆς ζώσης λαλιᾶς, ἢ δὲ γραφο-
μένη τὸ μὲν ὡς χρησιμεύουσα εἰς ἔκφρασιν νοημάτων ὅχι
κοινῶν, τὸ δὲ καὶ ἔνεκα τῆς φύσει ὑπαρχούσης διαφορᾶς τοῦ
γραπτοῦ καὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου κατέχει κατ' ἀνάγκην πλεῖ-
στα στοιχεῖα σπανίως μόνον ἢ καὶ οὐδέποτε διμιλούμενα, στερ-

ρῶς δὲ καὶ δυσαπαλλάκτως προσκεκολλημένα ἐπὶ τοῦ ἀψύχου χάρτου. Οὐδεμία λοιπὸν γραφομένη γλῶσσα δύναται νὰ σωθῇ ἀπὸ ταχυτάτης καταστροφῆς, ἐὰν δὲν ἔνισχύηται ἀδιαλείπτως διὰ τεχνητῶν μέσων, ἢτοι μιμήσεως δοκίμων προτύπων, ἀποκλειστικῆς χρήσεως ἐν τῇ πολιτικῇ διοικήσει καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐκ τοῖς σχολείοις διδασκαλίας. Τοῦτο δὲ καὶ πράττουσι φιλοτίμως πάντα τὰ ἔμνη καθοδηγηθέντα ὑπ' αὐτῆς τῆς πείρας καὶ ἄνευ θεωρητικῆς σκέψεως. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη πρὸς τὴν γραφομένην γλῶσσαν στοργή, ὑπ' αὐτῆς τῆς βίᾳς τῶν πραγμάτων γεννηθεῖσα καὶ κατ' ἀνάγκην εἰς μόνην τὴν ἐγνωσμένην χρῆσιν τῆς γραφομένης ἀποβλέπουσα, εἶχε μέχρι πρὸ μικροῦ χαρακτῆρα δογματικὸν καὶ μονομερῆ, μὴ ζητοῦσα τὸν λόγον τῶν ποικίλων τῶν γλωσσικῶν στοιχείων παραλλαγῶν, οὕτω δ' ἐγέννησε τὴν σφαλερωτάτην δοξασίαν ὅτι αἱ ἴδιωματικαὶ τῆς ὅμιλουμιένης γλώσσης μορφαὶ οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἴμην δλως ἄλογοι παρεκτροπαὶ ἀπὸ τοῦ φύσει καὶ ἀναλλοιώτως δρυμοῦ κανόνος τῆς γραφομένης, ἐκ τῆς ἀμαθείας μόνον καὶ τῆς ἀνοησίας τῶν ἀπαιδεύτων προελθοῦσαι καὶ πάσης προσοχῆς ἀνάξιαι.

Ἄφ' ὅτου ὅμως ἀνεπτύχθη ἡ νέα γλωσσικὴ ἐπιστήμη ἡ διὰ τῆς συγκρίσεως τῶν συγγενῶν γλωσσῶν καὶ ἴδιωμάτων ἀναζητοῦσα τοὺς νόμους τῶν γλωσσικῶν ἀλλοιώσεων, εὔθυνς κατεφάνη ὅχι μόνον ὅτι οἱ τύποι τῆς γραφομένης ἔχουσι σχηματισμῆς κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ διὰ συνεργείας τῶν αὐτῶν αἰτίων, ὡς καὶ οἱ καταφρονούμενοι τύποι τῶν ἀπὸ τῶν ἀπαιδεύτων ὅμιλουμιένων ἴδιωμάτων, ἄλλ' ἐνίστε καὶ ὅτι ἡ γλῶσσα τῶν ἀπαιδεύτων ἐφαίνετο ὅμαλωτέρα, λογικωτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῆς τῶν πεπαιδευμένων. Εὔθυνς λοιπὸν τότε ἐπῆλθεν ἀποτομωτάτη τῶν πεψὲ γλώσσης δοξασιῶν μετατροφή, αἱ δὲ ὅμιλούμεναι διάλεκτοι τῶν ἀπαιδεύτων ὑπερετιμήθησαν ὑπὸ πολλῶν γλωσσολόγων τῆς πρὸ ἡμῶν γενεᾶς ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὅχι μόνον ἵστιμοι, ἀλλὰ καὶ ἀσυγκρίτως ὑπέρτεραι τῆς γραφομένης γλώσσης ἐκρίνοντο, ὑμνούμεναι διὰ τὴν φυσικότητα καὶ τὴν ζωτικότητα καὶ ἄλλας ἀρετὰς αὐτῶν, ἐνῷ

πούναντίον ἡ γραφομένη ἔχειεντο ως τεχνητὸν δημιούργημα ἀνοήτων σχολαστικῶν, ἀντιβαίνουσα εἰς τοὺς φυσικοὺς τῆς γλώσσης νόμους;¹ ἄλογος, ψυχρά, χαρτίνη, τρισαθλία. Εὔτυχῶς ἡ γραφομένη γλῶσσα τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, παρ’ οἵς ἐπῆλθε τὸ πρῶτον ἡ μεγάλη αὕτη ἐπιστημονικὴ καταιγίς, εἶχεν ἢ δη ἐδραιωθεῖ ἐπὶ στερεωτάτων θεμελίων, οἵ δὲ λαοὶ ἔκεινοι καὶ πεπαιδευμένοι ἦσαν καὶ νηφάλιοι μὴ ἀγνοοῦντες τὸ «*νᾶφε καὶ μέμνασθαί πιστεῖν*». “Οθεν δὲ ἐκ τῆς καταιγίδος προελθὼν σάλος σχεδὸν εἰπεῖν δὲν ἔγινεν αἰσθητὸς ἔξω τοῦ δμίλου τῶν ἐπιστημόγρων, οὓδαιμῶς κλονίσας τὸ γλωσσικὸν καθεστός, οὐδὲ τὴν ἐμνικὴν συνείδησιν συνταράξας, οὐδὲ ἀπειλήσας τὴν ἐκπαίδευσιν ἢ τὴν δημοσίαν τάξιν, ως ἐν ‘Ελλάδι τὸ γλωσσικὸν ζήτημα. Τὴν γαλήνην δὲ ἐπανήγαγεν αὐτῇ ἡ καὶ τὸν σάλον προξενήσασα γλωσσικὴ ἐπιστήμη, πλείστους ἔχουσα ἐν τῷ ‘Εσπερίᾳ καὶ ἀρίστους τοὺς πρωτάθλητάς· διότι τὸ μὲν ἔξελέγχουσα τοὺς νεοφανεῖς θεωρίας, τὸ δὲ τελειότερον μελετῶσα τὰ γλωσσικὰ φαινόμενα κατέδειξεν ἀναμφισβητήτως μετά τινα χρόνον ὅτι αἱ πρῶται μελέται, καίπερ ἀπὸ δρυθῶν ἀληθῶς παρατηρήσεων δρυμηθεῖσαι, παρεξετράπησαν εἰς πλάνας δεινάς. Ἀπεδείχθη δηλαδὴ ὅτι τὰ λαμπρῶς ἔξυμνημέντα ἔκεινα προτερήματα τῆς γλώσσης τῶν ἀπαιδεύτων εἶχον ὑπερτιμηθῆνεις ἄκρον, διότι δύνανται μὲν ἀληθῶς νὰ εὑρεθῶσί τινα παραδείγματα, ἐν οἷς δμιλουμένη τις διάλεκτος πλεονεκτεῖ τῆς γραφομένης εἴτε κατὰ τὴν ἀπλότητα, εἴτε κατὰ τὴν δμαλότητα, εἴτε κατὰ τὸν πλούτον, ἀλλ’ δμοίως εὑρίσκονται καὶ ἄλλα παραδείγματα, ἐν οἷς ἡ δμιλουμένη καταφαίνεται πολὺ μᾶλλον ἔκεινης διεστραμμένη καὶ ἀνωμαλωτέρα· ἐν τῷ συνόλῳ δὲ ως ὅργανον συνεννοήσεως οὖδὲ σύγκρισιν δύνανται νὰ ὑποστῆ πρὸς τὴν γραφομένην, καθ’ ὃ ἀσυγκρίτως πενιχροτέρα καὶ δυσκαμπτοτέρα. ‘Ωσαύτως δὲ ἀπεδείχθη ὅτι κακῶς εἶχον ἐκτιμηθῆνεις τὰ εἰς τὴν γραφομένην ἀποδιδόμενα ἐλαττώματα, διότι ἄλλα μὲν ἐκ τούτων εὑρίσκονται ἔξι ἴσου καὶ ἐν ταῖς διαλέκτοις τῶν ἀπαιδεύτων, διαφερόντων μόνον τῶν παραδειγμάτων, ἄλλα δὲ δὲν εἶνε ἐλαττώματα, ἀλλ’ ἵδιότητες συναφεῖς πρὸς

αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ γραπτοῦ λόγου, ὥστε δὲν δύνανται νὰ ἔλλείπωσιν οὐδέποτε ἐκ τῆς γλώσσης τῶν ἀπαιδεύτων, ἀντὶ τούτης γρηγοριοποιηθῆσας γραφομένη. Οὕτω λοιπὸν ὁ αἰλύδων ὃντὸς τῆς γλωσσολογίας προκληθεὶς ἐν ταῖς περὶ γλώσσης δοξασίαις παρηλθε παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἑσπερίας Εὔρωπης ταχέως καὶ ἀγωδύνως, ἀλλ' ὅμως αἴ ἐξ αὐτοῦ προελθοῦσαι μελέται ἀπέδειξαν ὅτι ἡ μέχρι τοῦδε ὑπὲρ τῆς γραφομένης γλώσσης πρόνοια ἦτο ἀνεπαρκής, ἐν μέρει δὲ καὶ πλημμελής, διότι ὅχι μάνον παρεγνώριζε τὴν φύσιν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ὄμιλουμένων ἴδιωμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν γραφομένην εἰχε παρεξηγήσει, πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὴν διδασκαλίαν ταύτης παρεῖχεν ἐν πολλοῖς πλημμελῇ. "Οὐθενὸς ἐγένετο κατάδηλον ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ ἔξακολουθήσωσι μὲν καὶ εἰς τὸ ἔξῆς ἀδιαλείπτως τελειοποιούμεναι αἴ περὶ γλώσσης μελέται, νὰ ἐπιζητήσαις δὲ πάντοτε βελτίωσις τῆς ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίας, ὥστε ἡ ἐκμάθησις τῆς γραφομένης γλώσσης νὰ καταστῇ δύσον τὸ δυνατὸν εύκολωτάτῃ καὶ τελειοτάτῃ, πρὸς δὲ τούτοις καὶ δτι ἐπρεπε νὰ διαδοθῶσιν εἰς δύσον τὸ δυνατὸν εὔρυτατα κοινωνικὰ στρώματα δρομαὶ περὶ γλώσσης δοξασίαι, ἵνα καθοδηγῶνται ἐν τῇ χρήσει τῆς γραφομένης καὶ οἱ ἐνήλικες οἱ πρὸ πολλοῦ ἀποφοιτήσαντες τῶν σχολείων. Εἰς ταῦτα τὰ ἔργα συντελοῦσι πρώτιστα μὲν αἴ πολιτεῖαι καὶ οἱ ἀρμόδιοι ἐπιστήμονες, οὐχ ἡττον δὲ καὶ εἰδικὰ καθιδρύματα εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἔθνικῆς γλώσσης καθισιωμένα, ἐν οἷς συνεργάζονται γλωσσολόγοι καὶ παιδαγωγοὶ μετὰ παντοδαπῶν ἀλλων ἐπιστημόνων καὶ λογοτεχνῶν. Πρότυπον τοιούτου καθιδρύματος εἶναι ὁ *Παγγερμανικὸς γλωσσικὸς σύλλογος*, ἀντάξια ἀληθῶς τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἔμνους ἐπιτελῶν ἔργα.

Παρότι ἡμῖν ὅμως ἡγέρθη μὲν διοίως ὃ περὶ γλώσσης ἐπιστημονικὸς αἰλύδων, καὶ μάλιστα πρὸς τιμὴν τοῦ ἡμετέρου ἔμνους πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι οὗτος ἡγέρθη πρωτιμῶτα,

ῆτοι εὔθὺς μετὰ τὴν πρώτην γένεσιν τῆς νεωτέρας γλωσσικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ δυστυχῶς δὲν ἔληξε ταχέως καὶ ἀνωδύνως, ως ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ· ἀλλὰ τούναντίον ὑπῆρξε λίαν μακροχρόνιος καὶ ταραχώδης καὶ βλαβερώτατος, διαρκεῖ δὲ ἐντονος μέχρι τῆς σήμερον ἀπὸ ἑκατὸν τριάκοντα ἥδη περίπου ἑτῶν, καὶ εἶναι ἄδηλον πότε θὰ λήξῃ. “Οτε τὸ πρῶτον κατὰ τὴν προτελευταίαν τοῦ ΙΗ’ αἰῶνος δεκαετίαν ἀνέκυψε παρ’ ἡμῖν τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ἢ ‘Ελλὰς δὲν ἦτο ἀκμαία καὶ πεπολιτισμένη ως τὰ ἔθνη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ τούναντίον δεδουλωμένη εἰς ἄλλογλώσσους καὶ ἀνημέρους δεσπότας, μέγα δὲ μέρος τῶν ‘Ελλήνων ἀπεστερημένον ἥδη ἀπὸ πολλῶν γενεῶν παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ, εἰχε περιέλθει εἰς ἀρχέγονον ἀγριότητα, ἄλλοι δὲ ἤναγκάζοντο νὰ συζῶσι μετὰ ἄλλογλώσσων ἢ νὰ μεταναστεύωσιν εἰς ξένας χώρας. Πολιτικὴ διοίκησις Ἑλληνίζουσα σχεδὸν εἰπεῖν δὲν ὑπῆρχεν, ώσαύτως δὲ οὐδὲ θέατρον Ἑλληνικόν, οὐδὲ δημόσιον βῆμα, βιβλία δὲν ἔδημοσιεύοντο εἴμη δλίγιστα, καὶ ἐκ τούτων ἵκανὸν μέρος ἦσαν γεγραμμένα ὑπὸ βαρβαριζόντων ἡμιελλήνων, ἢ δ’ ἐκπαίδευσις εἰς ἐλάχιστον μόνον μέρος τῶν ‘Ελλήνων περιφρισμένη, σπανίως ἥδυνατο νὰ εἶνε δποία ἔποεν, ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἦτο ἀτελεστάτη, ἀπονεμομένη ὑπὸ διδασκάλων ἀμαθῶν καὶ ἐν μεγάλαις στερήσει διαβιούντων, ὅχι σπανίως δὲ καὶ ἀναπήρων. ‘Η δὲ γραφομένη γλῶσσα ἦτο εἰσέτι ἀκαθόριστος, διότι δὲν εἶχεν ἐγκαταλειφθῆ εἰσέτι ἢ χρῆσις τῆς ἀρχαίας ‘Ελληνικῆς, ἢ δὲ νέα. ‘Ελληνικὴ δὲν εἶχεν εἰσέτι μορφὴν παγίαν καὶ δμοειδῆ, ἀλλ’ ἀνεμίγνυεν ἀσύμφυλα ἀρχαϊκά τέ καὶ νεωτερικὰ στοιχεῖα λίαν ἀτάκτως καὶ ἀδιακρίτως, μόλις δὲ τότε ἔδημοσιεύοντο τὰ πρῶτα δείγματα εύτάκτου νεοελληνικῆς γραφομένης, οἷον ἢ ὑπὸ τοῦ Κοραῆ μεταπεφρασμένη κατήχησις τοῦ ‘Ρώσου μητροπολίτου Πλάτωνος καὶ τὰ Κυριακοδρόμια τοῦ Νικηφόρου Θεοτόκη.

‘Η κρίσις λοιπὸν ἢ ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐπελθοῦσα εὔρε τὴν γραφομένην γλῶσσαν τοῦ ἀναγεννωμένου ‘Ελληνικοῦ ‘Εθνους εἰσέτι νεόφυτον καὶ ἐστερημένην τῆς

ζωογόνου περιμέληψεως, ἵς ἀπολαύουσιν αἱ γλῶσσαι τῶν ἄλλων ἔθνῶν· διὸ πολλοὶ ἐπέκρινον ἢ ὑπερήσπιζον αὐτήν, ἐνῷ ἡγνόουν περὶ ποίας ἀκοιβῶς γλώσσης πρόκειται, δπερ καὶ σῆμερον ἔτι συμβαίνει. Καὶ ἡδυνήθη μὲν ἡ νεαρὰ γραφομένη νὰ ὑπεργικήσῃ τὰς ἀντιδράσεις καὶ ἀπέδειξεν ἀριδήλως τὴν χρησιμότητα αὐτῆς ἐν τῇ διοργανώσει τῆς κατόπιν συστάσης ἐλευθέρας Ἑλληνικῆς πολιτείας καὶ ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐπιτηδευμάτων τῆς πεπολιτισμένης Εὔρωπης εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν Ἰδρυσιν τῆς ἐλευθέρας πολιτείας ἥ τύχη τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους οὐδέποτε ὑπῆρξε λαμπρά, συνήθως δὲ ἀπαισία καὶ δύσφιρος, ὥστε μικρὰ ὑπῆρξε πάντοτε καὶ ἀνεπιρρήσης ἥ ἐνίσχυσις, ἥν ἔλαβε μέχρι τῆς σήμερον ἥ γραφομένη ἡμῶν γλῶσσα. Ἐν τούτοις ὅμως ἥ ἀπ' ἀρχῆς τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος ἐγερθεῖσα κατ' αὐτῆς ἀντίδρασις οὐδέποτε κατέπαυσε, ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις καὶ ἐπετάθη τὰ μέγιστα· ἥ δὲ γλωσσικὴ ἐπιστήμη ἥ μόνη δυναμένη νὰ καταπαύσῃ τὰς ἀμφισβητήσεις δὲν εἶχεν εἰμὴ ὀλιγίστους ἐργάτας, ὑπὸ δυσγερεῖς συνθήκας καὶ τούτους ἐργαζομένους, ὥστε ἥ μὲν ἀλήθεια περὶ ἑκάστου ζητήματος δυσκόλως καὶ βραδέως ἐγίνετο γνωστή, αἱ δὲ πλάναι ἔμενον ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀνεξέλεγκτοι καὶ ἀπέκτων κῦρος ἀναμφισβητήτων ἀληθειῶν. Ἐπὶ πλέον δὲ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις διὰ τῶν ἐφημερίδων καὶ ἄλλων ἀναγνωσμάτων, ἔτι δὲ καὶ διὰ τῶν ἐν φιλικοῖς διμίλοις συζητήσεων διεδόθησαν πολλαὶ ἐγκυροπαιδικαὶ γνώσεις τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης εἰς εὑρυτέρους κοινωνικοὺς κύκλους, καὶ πολλοὶ αὐτοσχεδίως τὰς γνώσεις ταύτας ἐφαρμόζοντες εἰς τὸ ἥμέτερον γλωσσικὸν ζήτημα, καὶ νέα θεωρήματα ἔξι ἰδίων προσεπιφρέροντες, ἀκολουθῶς δὲ καὶ τὰ παρ' ἄλληλων μανθανόμενα συγκεφαλαιοῦντες ἀνευ ἐλέγχου καὶ προσεπαυξάνοντες, ἐπύργωσαν δγκωδεστάτην ψευδεπιστήμην σφραγῶς δισσείουσαν τὸ γλωσσικὸν ἡμῶν καθεστός. Ἡ δὲ κοινὴ γνώμη μὴ ἔχουσα εἰσέτι ἐπαρκῆ πεῖραν ἐπιστημονικῶν συζητήσεων δὲν ἡδυνήθη νὰ διαμείνῃ ἀπαύης ἐκ τῆς νεοφανοῦς διδασκαλίας, ἀλλὰ συνεταράχθη βαθύτατα, ὥστε νὰ

ἀπειληθῆ καὶ αὐτὴ ἡ εἰρήνη τοῦ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου. Καὶ τινες μὲν καταθελγόντες ἐκ τῶν νέων δογμάτων ἔνεκαλπώθησαν αὐτὰ μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀξίου κρείττονος ὑποθέσεως καὶ κωφεύοντες πρὸς πᾶσαν ἀντιδογίαν ἐπίστευσαν ἀδιασείστως ὅτι ἡ γραφομένη ἡμῶν γλῶσσα δὲν ὀφεῖλει εἰς ἄλλο τι τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς, εἰμὴ εἰς δεισιδαιμονα πρὸς τὴν ἀρχαιότητα λάτρειαν, οὐχ ἥττον δὲ καὶ εἰς νοσηρὰν πολιτικήν τε καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν τῶν Ἑλλήνων, οἱ δ' ἄλλοι ἀπέκρουν μὲν ἐντόνως τὰ κατὰ τῆς γραφομένης γλώσσης κηρύγματα, ἄλλα καὶ οὗτοι συγήθως δὲν εἶχον ὀρθοτέρας περὶ γλώσσης δοξασίας, καθώδηγοῦντο δὲ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ ἴδιου γλωσσικοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς ἴδιας ἐθνικῆς συνειδήσεως, καὶ οἱ πλεῖστοι ἦρχογίζοντο κατὰ τῶν ξητούντων νὰ ἀνατρέψωσι τὸ γλωσσικὸν καθεπτύς, ἦρχοκοῦντο μόνον εἰς σιωπηρὰν καταφρόνησιν ἐκείνων, ὀλίγιστοι δὲ μόνον εἰργάζοντο προστηρόντως πρὸς ἄρσιν τῶν αἰτίων τῆς ὀλεθρίας ἔριδος. Εἰς τῶν τελευταίων τούτων τῶν ὀλιγίστων ὑπῆρξε καὶ ὁ ἀοίδαιος Κωνσταντῖνος Σεβαστόπουλος.

Δὲν ἦτο ἐπιστήμων καὶ ἐπομένως δὲν ἦδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς βελτίωσιν τῶν περὶ γλώσσης δοξασιῶν τῶν ἄλλων δὲν ἐδύξαζε δὲ τελείως ὀρθὰ οὐδ' αὐτός, ἄλλ' ἀκολουθῶν μόνον τὸ ἴδιον γλωσσικὸν αἴσθημα καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀγαπήσας τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν, κατενόησεν, διπλας ὀλίγιστοι καὶ ἐκ τῶν λογίων ἔτι Ἑλλήνων, ὅτι αὕτη δὲν ἐλάμβανεν δοην ἔπρεπεν ἐνίσχυσιν, ίνα ἐμπεδωθῆ καὶ διαδοθῆ ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἔθνει· εὗρε δὲ λίαν εὔστόχως τρόπουν, δι' οὗ ἦδύνατο νὰ ὠφελήσῃ κατά τι καὶ αὐτός, διαμέτων μέρος τῆς ἴδιας περιουσίας πρὸς σύστασιν γλωσσικοῦ διαγωνίσματος. Ἡ συνδρομὴ αὐτοῦ δὲν εἶνε μεγάλη, ἄλλ' ὅμως ἐπαρκεῖ διὰ τὸν σκοπόν, διν ἐπεδίωξε· τιμῆ δ' ἐξόχως τὸν ἄνδρα καὶ τοῦτο ὅτι συνέστησε τὸ γλωσσικὸν τοῦτο διαγώνισμα ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς ἡ ἐνεκα ἐθνικῶν ἡμῶν ἀτυχημάτων παραχθεῖσα γενικὴ κατὰ τοῦ παρόντος μεμψιμοιδία εἶχε διαδώσει τὴν φευδῆ δοξασίαν ὅτι δῆμεν εἶχομεν πρᾶξει ὑπερμέτρως πολλὰ ὑπὲρ

τῶν θεωρητικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας ἐπὶ πολλὰ δὲ κατὰ συνέχειαν ἔτη αἱ ὑπὲρ κοινωφελῶν σκοπῶν διθρεαὶ διετίθεντο σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὑπὲρ καθιδρυμάτων πρακτικῶν καί περ ὅχι πάντοτε πράγματι ώφελίμων. Ἀποτελεῖται λοιπὸν διοίδημος Σεβαστόπουλος ἔξαίρεσιν μεταξὺ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ καθ' ὃ ἐκτιμῶν μὲν κατ' ἀξίαν τὰ πρακτικὰ ἐπιτηδεύματα, ὡς ἀποδεικνύει ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ ἰδρυματεῖσα ώφελιμωτάτη ἐπαγγελματικὴ σχολή, ἀλλ' ἐν ταῦτῷ καὶ κάλλιστα γινώσκων τὴν σπουδαιότητα τῶν μιօδφωτικῶν τοῦ ἥθους τοῦ ἀνθρώπου διδαγμάτων, ἀτινα καθοδηγοῦντα αὐτοὺς εἰς ὁρθὴν καὶ εὐγενῆ γρῆσιν τῶν ἴδιων δυνάμεων ἀποδεικνύονται πράγματι παντὸς πρακτικοῦ ἐπιτηδεύματος πρακτικώτερα. Τὴν ἐθνικὴν δὲ γλῶσσαν, ἢτις ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότατον στοιχεῖον τῆς τε ἐθνικῆς ἡμῶν παιδεύσεως καὶ αὐτῆς τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ὑποστάσεως, δύναται ὁ Σεβαστοπούλειος διαγωνισμὸς νὰ ἐνισχύσῃ τελεσφορώτατα, παρέχων εἰς αὐτὴν τὸ πολυτιμότατον κεφάλαιον τῆς ἴσχυος πάσης γλώσσης, ἵτοι ἀνθρώπους φορεῖς ταύτης καὶ διαδότας. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὡς φορεῖς τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης χρησιμεύουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἡττον πάντες οἱ εὐπαιδευτοι "Ελληνες, ἐπειδὴ ταύτην μεταχειρίζονται ὡς ὅργανον συνεννοίησεως μετὰ τῶν ἄλλων "Ελλήνων, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ὀλίγιστοι συντελοῦσιν ἐν ἐπιγνώσει καὶ εἰς τελειοποίησιν καὶ ἐξευγενισμὸν τοῦ ὄργανου τούτου, διότι οἱ πλεῖστοι ἀποφοιτῶντες ἐκ τῶν σχολείων τῆς ἐγκυρίου παιδεύσεως οὐδέποτε ἢ σπανίως μόνον εὑρίσκουσιν εὔκαιρίαν νὰ παρατηρήσωσιν ἢν τὰ ὑπὲρ αὐτῶν γεγραμμένα εἶνε, ὅσον ἡδύναντο νὰ εἶνε, σαφῆ καὶ προσηκόντως ἐκπεφρασμένα, οὐδὲ ἢν ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶνε δμοειδῆς καὶ εὔρυθμος καὶ ἀκόλουθος πρὸς ἔαυτήν. Ο παρὸν λοιπὸν διαγωνισμὸς παρέχει εἰς τοὺς ἡμετέρους νεαροὺς τῆς ἐπιστήμης μύστας τοὺς μέλλοντας νὰ πρωταγωνιστήσωσιν ἐν τῇ πνευματικῇ δράσει τῆς μεθ' ἡμᾶς γενεᾶς, καλλίστην εὔκαιρίαν ὅχι μόνον νὰ συγγράψωσι μετὰ πάσης ἐπιμελείας τῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ τὰς ἴδιας δυνάμεις νὰ δοκιμάσωσιν, ὅστε νὰ ἐργασθῶσιν

εἰς τὸ ἔξῆς φιλοτίμως πρὸς ἐπανόρθωσιν πάσης ἐκκείψεως.
Οὐδὲν δὲν βραβεύονται τετελεσμένα λογοτεχνικὰ ἔργα· διότι
τοιαῦτα εἶνε ὅλως ἀδύνατον νὰ γραφῶσιν ἐκ τοῦ προχείρου
καὶ ἐντὸς ὄλιγων ὠρῶν κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ διαγωνισμοῦ
τούτου, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐνεκα τῶν ἀτελειῶν τῆς παρ’ ἡμῖν
ἔγκυκλίου παιδεύσεως τὰ δοκίμια τῶν διαγωνιζομένων συγγά-
κις εἶνε καὶ τοῦ μετρίου πολὺ κατώτερα· ἀλλὰ παραμερόνε-
ται καὶ παροξύνεται ἡ ἀδοκίμιαστος ἴκανότης, ἵνα ἀναπτυχθῇ
καὶ εὔδοκιμήσῃ ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐὰν δὲ μεταξὺ τῶν μετεχόν-
των τοῦ διαγωνισμοῦ εὑρεθῶσί τινες ὑπέροχον εὑφυῖαν κε-
κτημένοι καὶ οὗτοι ἐντεῦθεν λαμβάνοντες τὴν πρώτην πρό-
μητιν φιλοτιμηθῶσι νὰ ἀναπτύξωσι τὴν τε δύναμιν τῆς παρα-
τηρήσεως καὶ τὴν κρίσιν αὐτῶν μετὰ τῆς φραστικῆς εὐχερείας
καὶ φιλοκαλίας, τότε ἐκ τῶν αὐτοσχεδίων δοκιμίων μέλ-
λουσιν ἀναμφιβόλως νὰ παραχθῶσιν ἐν τε τῷ πεζῷ λόγῳ καὶ
ἐν τῇ ποιήσει λογοτεχνικὰ ἀριστουργήματα, ἴκανὰ νὰ ἀναδεί-
ξωσι τὴν γραφομένην ἡμῶν γλῶσσαν τελείως ἀνανταγώνιστον,
ῶστε νὰ λυθῇ καὶ διὰ τῶν πραγμάτων τὸ γλωσσικὸν ζήτημα.

Περὶ τῶν δοκιμίων τῶν εἰς τὸν τελικὸν διαγωνισμὸν προ-
σελθόντων ἐν γένει δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι γραμματικὰ σφάλ-
ματα συνήθως δὲν ἔχουσι πολλά, καίτοι τὰ ὑπάρχοντα ἐνίοτε
εἶνε δεινὰ καὶ ἀσύγγνωστα· πολὺ περισσότερα δμως εἶνε ἐν
αὐτοῖς τὰ λογικὰ σφάλματα, ἥτοι ἀκυρολεξίαι, κακόζηλος καὶ
ἐν οὐ δέοντι χρῆσις ποιητικῶν καὶ δητορικῶν καλλωπισμάτων,
παρανοήσεις τοῦ θέματος καὶ παρεκτροπαὶ εἰς ἄλλότρια, ἀτο-
πα διανοήματα, ἀσυμμετρία καὶ κακὴ διάταξις τῆς πραγμα-
τείας. Κατὰ κανόνα δὲ ὅπου τὰ γραμματικὰ σφάλματα εἶνε
πολλά, ἐκεῖ πλεονάζουσι καὶ τὰ λογικά· ἀλλ’ ὑπάρχει καὶ δο-
κίμιον, τὸ δεδηλωμένον διὰ τοῦ γράμματος Θ, ἀπηλλαγμένον
μὲν σχεδὸν εἰπεῖν γραμματικῶν σφαλμάτων, ἀλλως δμως ἀδο-
κιμώτατον. Ἐν ἄλλοις τισί δοκιμίοις, κατ’ ἔξοχὴν δὲ ἐν τῷ Α,
παρατηρεῖται ὅτι ἐνῷ τὸ θέμα τῆς πραγματείας εἶχεν ἐκλεγῆ-

ἐπίτηδες τοιοῦτον, ὥστε πᾶσαν τὴν ὑλην αὐτῆς νὰ δύναται νὰ πορίσῃ ἡ ίδια ἐκάστου παρατήρησις καὶ πεῖρα, οἱ γράψαντες τὰ δοκίμια ταῦτα προσέφυγον εἰς τὰς ίδιας ἐκ τῆς ἀναγνώσσεως βιβλίων ἢ ἐφημερίδων ἀναμνήσεις, καὶ οὕτω παρενθέταλον ἀκαίρως ἀναρμόστους ἀλλοτρίας φράσεις, καὶ δὴ καὶ ποιητῶν Γερμανῶν καὶ Γάλλων, ἢ ἐσφαλμένας γνώμας δημοσιογραφικῶν ἀρθρῶν. Ὁ γράψας δὲ τὸ δοκίμιον Α, δύοις δὲ καὶ οἱ γράψαντες τὰ Ε καὶ Ζ, παρενόησαν καὶ τὸ δεδομένον θέμα τῆς πραγματείας, ὅπερ ἦτο ἡ ἔκθεσις τῶν ὠφελειῶν καὶ τῶν βλαβῶν, ἃς προξενοῦσιν οἱ ποταμοί, ἐξετράπησαν δὲ εἰς δὲν ὅλως ἀλλοτρίας ὑποθέσεις περιγράφοντες ἐπὶ τὸ ποιητικότερον μετέωρα καὶ τοπεῖα, ἢ γνωματεύοντες περὶ δημοσίων ἔργων ἢ καταχρίνοντες τὴν παρ' ἡμῖν ἔλλειψιν ἢ ἀτέλειαν τούτων· τούναντίον δὲ τὰ περὶ τοῦ δεδομένου θέματος γεγραμμένα ἐν τοῖς δοκιμίοις τούτοις εἶνε λίαν ἔλλιπη ἢ ἐσφαλμένα, ὑπάρχουσι δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλα πλημμελήματα. Τὰ αὐτὰ ἔλαττώματα ἔχει ὥσαύτως καὶ τὸ δοκίμιον Γ, ὅπερ πρὸς τούτοις, καίπερ λίαν σύντομον, περιέχει περιττολογίας ἵκανὰς καὶ διάταξιν τῆς ὑλης κακήν.

Πολὺ καλύτερα τῶν προμνημονευθέντων εἶνε τὰ Η, Β καὶ Δ, καίτοι τὰ πρῶτα δύο, καὶ μάλιστα τὸ Η, δὲν εἶνε δὲν ὅλως ἀπηλλαγμένα τῶν ἐν ἐκείνοις παρατηρηθέντων λογικῶν σφαλμάτων, ἔχουσι δὲ καὶ γραμματικὰ σφάλματα ἵκανά, πλείονα μὲν τὸ Η, ὀλιγότερα δὲ τὸ Β. Ὅπερέχουσιν δύοις τῶν ἄλλων τὰ τρία δοκίμια ταῦτα, ἐπειδὴ οἱ γράψαντες αὐτὰ εἶνε κάτοχοι εὔρυτέρων καὶ δρομοτέρων γνώσεων σχετικῶν πρὸς τὸ δοθὲν θέμα, καὶ εἰς ἄλλοτρίας ὑποθέσεις δὲν ἐκτρέπονται καὶ τὴν ὑλην ἔχουσι διατάξει εύτάκτως καὶ εύσυνδπτως. Ἐν τῷ Η δύοις παρατηρεῖται σπουδαία ἀσυμμετρία τοῦ ὅλου, διότι τὸ δεύτερον μέρος αὐτοῦ τὸ πραγματευόμενον περὶ τῶν ὑπὸ τῶν ποταμῶν προξενουμένων βλαβῶν εἶνε ἔλλιπέστατον. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἀκυρολεξίας καὶ κακοῖςήλους ἐκφράσεις ἔχει ὅχι ὀλίγας καὶ ἔτι πλείονα πραγματικὰ σφάλματα καὶ ἄτοπα διανοήματα. Οὕτω λ.γ. ἐν σελ. 1—2 γράφει:

«ἄλλ' ὅχι μόνον διὰ τὸν ποιητὴν καὶ τὸν φιλόσοφον ὑπῆρξεν δὲ ποταμὸς ἀείποτε σύμβολον χαρακτηριστικὸν καὶ εἰκὼν ἀφθάστου τελειότητος μιᾶς γιγαντείου ζωῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα ἀνθρώπον καὶ διὰ πᾶν ἔθνος, διὰ τὴν φύσιν δλόκληρον εἶναι μία δύναμις ἀπολύτως ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμος».

Τοῦδε Β τὰ σφάλματα εἶνε πολὺ ὀλιγώτερα καὶ ὅχι τοσοῦτον σπουδαῖα, ὃσον τὰ τοῦ Η, διακρίνεται δὲ διὰ τὴν ὁρθὴν καὶ τελείαν ἀντίληψιν τοῦ θέματος καὶ τὴν καλὴν διάταξιν τῆς ὑλῆς· ὡς πρὸς δὲ τὸν πλοῦτον τῶν γνώσεων κατέχει τὰ πρωτεῖα. Εὑρίσκονται ὅμως ἐν αὐτῷ καὶ γραμματικὰ ἀμαρτήματα ὅχι ἀσήμαντα καὶ ἀκυρολεξίαι ἵκαναι, οἷον σελ. 2 «τὸ τῶν ποταμῶν ὕδωρ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα θεραπεύει οὐ μόνον διὰ τῆς τῆς δίψης, τῆς φλογερωτάτης ταύτης τῶν ἀνθρώπινων ἀναγκῶν ἵκανοποιήσεως κτλ.» σελ. 2 «διὰ τῆς ὑπὸ αὐτῶν (τῶν ὕδάτων) εἰς τὴν πρόοδον τῆς φυτείας διδομένης ὠθήσεως» καὶ ἄλλα τοιαῦτα. Υπάρχουσι δὲ καὶ τινα ἄτοπα διανοήματα ἀμαυροῦντα τὴν ἀξίαν τοῦ ἄλλως καλλίστου δοκιμίου τούτου, ὡς τὸ ἐν τέλει λεγόμενον ὅτι οἱ μεγαλοπρεπεῖς ποταμοὶ «διὰ τοῦ ἐπιβλητικοῦ θεάματος ὃ παρέχουσιν ἡμῖν διαμορφοῦσι τὴν ἀνθρώπινην ψυχὴν ἔξυψοῦντες τὸ ἡμέτερον φρόνημα καὶ αἴροντες τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς εὑρυτάτους δρίζοντας σκέψεων».

Τὸ δὲ Δ ὡς πρὸς μὲν τὸν πλοῦτον τῶν γνώσεων ὑπολείπεται κατά τι τοῦ Β, καίτοι οὖδεν ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων ἔχει παραλειφθῆ ἐν αὐτῷ. Υπερέχει δέ μως πάντων τῶν ἄλλων κατὰ τοῦτο, ὅτι εἶνε σχεδὸν ὅλως ἀπηλλαγμένον γραμματικῶν καὶ λογικῶν σφαλμάτων· πραγματικὰ δὲ σφάλματα ἔχει δλίγα καὶ μέτρια. Προσέτι δὲ δὲ τρόπος, καθ' ὃν ἐκτίθενται ἐν αὐτῷ τὰ πράγματα, εἶνε σύμμετρος πρὸς αὐτά, ἡ ὑλη δὲ ἔχει διαταχθῆ εὔσυνόπτως· ἡ δὲ γλῶσσα αὐτοῦ εἶνε εὐάρμοστος πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, ἀπηλλαγμένη περιττολογιῶν καὶ ὁρτορικῶν περιτεχνήσεων. Διὰ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα οἱ κριταὶ διο-

φώνως ἀπένειμαν τὸ ἔπαθλον εἰς τὸ δοκίμιον τοῦτο, ἔκριναν δ' ἀξίους εὐφῆμου μνείας καὶ τοὺς γράψαντας τὰ Δ καὶ Η.

Γ. N. Χατζιδάκης

Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης

Α. N. Σκιᾶς, εἰσηγητὴς

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΠΡΕΒΕΖΑΣ ΕΛΛΑΣ ΚΝΩΠΟΥΔΗΡΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΕΣΚΛΗΨΙΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΑΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Ε. ΚΝΩΠΟΥΔΗΡΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ: Ε. ΚΝΩΠΟΥΔΗΡΟΣ, Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

Ανοιχθέντων ὑπὸ τοῦ παρισταμένου "Υπουργοῦ τῶν
Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδεύσεως κ. Α.
Μιχελιδάκη τῶν φακέλλων, ἐν οἷς περιείχοντο τὰ ὀνόματα
τῶν διαγωνισθέντων, ἐγνώσθη ὅτι ὁ γράψας τὸ βραβευθὲν
δοκίμιον Δ ἦτο ὁ τριτοετής φοιτητὴς τῆς Φιλολογίας κ. "Αγ-
γελος Δ. Ξυνογαλᾶς, τὸ δὲ Β ἀνῆκεν εἰς τὸν φοιτητὴν τῆς
Νομικῆς κ. Νικόλαον Ι. Σβορδονόν, τὸ δὲ Η εἰς τὸν φοιτη-
τὴν τῆς Νομικῆς κ. "Αγγελον Ι. Βαρβαριάννην.

